

Innrásin í Tjekkoslavakia — eitt 7 ára minni

Josef Smrkovsky, sum var ein av teimum leiðandi politikkarunum í Tjekkoslovakia um tað mundið, tá innrásin varð gjørd, og ein av teimum, ið stóð Dubcek nærmast, sigur so-leiðis frá:

«Áðrenn hálvum tólvi um náttúru hin 20. august kom Černík inn á skrivstovuna at taka telefonina, sum ringdi til hansara. Tíggju minuttir seinri kom hann inn aftur í fundarhølið, uppskakaður sum hann var, settist, og bað tann, ið hevði orðið júst tá, um at steðga. Hann segði frá, at herdeildir úr Warsjvasamgonguni vóru komnar inn um Tjekkoslovakia markið úr øllum ættum og at land okkara var hertikið frá klokkan seks á morgni hin 21. august at rokna...»

Frágreiðingin varð givin tíðindastovunum, og útvarpið fór at senda. Men útvarpið náddi bert at siga: — Vit senda nú avgerðina frá leiðsluni í kommun-

istaflokkinum... — so steðgaði sendingin. Innrásin hevði sínar hjálparmenn í Prag...»

Flegg móti stríðsvognum

«Okkum nýttist ikki at biða leingi. Umleið klokkan fimm á morgni komu fram fyrst persónvognar, síðan stríðsvognar. Tað var undarligt at síggja, hvussu ein tungur stríðsvognur koyrdi fram við Moldau, steðgaði úttan fyri høvuðsdyrnar, og peiggjaði við gotursmúlanum móti bygninginum hjá leiðslu kommunistaflokksins...»

Aftan á klokkan fimm komu

nógvir ungdomar til bygningin. Tey veittraðu við tjekkoslovakiska flagginum í fremstu røð, men komu einans fram til hornið á bygninginum, tá tey vórðu steðgað av pansarabilum og fallskýggjahermonnum. Knappliga skutu allir hermennir eitt skotið upp í loft. Ein hermaður skeyt eftir einum unglingi í fremsta røð. Hann fall deyður til jarðar...»

Sovjettisk »semja«

«Síðani legði sovjetisk mót-parturin fram eitt skrivligt uppskot til »semju«... Vit hóttu ferð eftir ferð við, at vit fóru ikki at skriva undir. Men Ponomarev (i sovjetisku flokksleiðslunum) segði róluga: — Um tit ikki skriva undir nú, so fara tit at skriva undir um eina viku. Um ikki tað, so um fjórtan dagar, og um ikki tað, so um ein mánaða... So skrivaði eg undir.»

Hetta er alt úrdrog úr tí, sum Josef Smrkovsky skrivar. Hann var ein av tjekkoslovakisku leiðarunum »hitt heita várið í Prag í 1968«. Josef Smrkovsky var, júst sum Dubcek sjálvur, ein kompromispolitikari. Men hóast at hann var at líkna við vanligar borgarligar politikkarar, so var hann ein av teimum, sum Sovjett ræddist so illa, at innrásin varð gjørd.

Sosialisma og stríðsvognar

Tað vóru ikki bert stórar herdeildir og larmandi stríðsvognar, ið komu inn um markið til Tjekkoslovakia úr Sovjett. Høðani komu eisini stór orð um at tryggja sosialismuna í landinum, sum sovjett leiðararnir segdu vera á skeivari leið.

1968, áðrenn hertøkuna, vóru 30% av limunum í kommunistaflokkinum arbeiðarar. Í dag eru bert 26% arbeiðarar. Í Prag eru bert 14% av limum flokksins arbeiðarar. Hetta týðir, at antin eru arbeiðararnir ikki nóg góðir fyri sovjetlýðnu ovastarnar, ella eru tjekskisku arbeiðararnir ikki nøgdir við politikkin og flokkin í landinum.

Talið av brotsverkum er eisini dupult so høgt, sum talan var um áðrenn 1968. Og tá talan er um politisk »brotsverk«, ljóðar tað ofta frá tíðindastovunum, at talan er um fólk í »anti-sovjetiskum« virksemi.

Seint í fjór fingur sjei limir í einum dukkuteatri dómir, sum eru frá 9 mánaða fongsli og upp

Keypsamtøkan bíligast

FK-deildirnar høvdu eina framgongd upp á 38 pst.

í meðal apríl—juni í ár.

Keypsamtøkan hevur biligastu innkeypsmøguleikar í Havn. Samtøkan, blaðið hjá Føroya Keypsamtøku skrivar um, at gjøgnum tíðirnar eru priskanningar gjørdar, og tær vísa allar, at FK samantikið hevur biligastu innkeypsmøguleikar í Havn í mun til aðrar handlar av sama slag.

Kanning í juni

Seinast í juni mánaða varð ein priskanning gjørd. Limanevndin valdi 33 vørsløg út í FK og keypti síðani somu vørur inn aftur í seks sjálvtekuhandlunum í Havn.

Vørurnar vóru í fyra bólkum. Trimum (kolonial, grønmeti og mjólkavørur), sum øll húski so at siga hvønn dag keypa, og einum (vaskievni, pappir), sum

kannska ikki verður keypt so ofta.

Samtøkan skrivar, at kanningin visir, at FK tykist at liggja lægst í primum bæði viðvíkjandi føroyskum vørum og útlendskum.

Framgongd

Roknskapurin hjá teimum ymsu FK-deildunum fyri fyrsta ársfjórðing í ár visir eina framgongd. Í meðal hevur framgongdin verið 38 pst. fyri allar deildirnar í tíðarskeiðinum apríl—juni í ár. Samtøkan skrivar, at hetta er eitt gott úrslit, serliga tá hugsað verður um, at prisirnir í hesum tíðarskeiði hava verið rættlaga óbroyttir, og at hetta er í mun til í fjør, sum eisini sýnd stóra framgongd.

Nú kann eg í friði

Lag: Her mens alt er stille

Nú kann eg í friði fara fólum frá, alt eg havi biðið frelsuna at ná!

Ferðin er at enda burtur tár og stríð — alt, sum mátti henda meir ei spyrja hví.

Andlit kær og elska her vit skiltust frá. Jesus, tær man teska — skilti tú Guds ráð?

Ævigt nú eg heima Honum verða hjá — hjarta ei kann goyma alt tað eygað sá.

J. M.

Men hvussu væl er so sosialisman tryggjað í Tjekkoslovakia?

Sjei ár eftir innrásina er økonomiska og politiska støðan í landinum verri enn nakrantíð.

Sovjett herurin telur nú einar 70.000 manns og stendur til reiðar at taka imóti allari mótstöðu. Men hann hevur aðrar uppgávur eisini. Í landinum er eitt stórt trot upp á arbeiðsmegi. Har eru umleið 300.000 stórv at seta, og hetta verður brúkt av sovjetmyndugleikunum at lata sovjettherin taka leiðis lut í framleiðsluni.

Lán og undirskot

Sovjett hevur latið ovurstór lán til landið. Men hetta eru lán, ið skulu gjaldast aftur innan langa tíð. Eitt dømi um, at lánini eru stór, er, at millum 1971 og 1973 vóru latnar umleið 3 miljardir í lán til Tjekkoslovakia úr Sovjett. Hesi lán fara at renna út í 1976. Og tað ljóðar, at sovjetisku leiðararnir hava gjørt tjekkoslovakum greitt, at trongari tíðir stunda til.

Undirskotið á handilsjavnvágin hjá Tjekkoslovakia er vaksið. Í fjør var undirskotið 480 miljónir tjekskiskar peningaeindir. Í ár er tað 2.700 miljónir.

Arbeiðararnir

Og framgongdin fyri hin »reinskada« kommunistaflokkin í landinum er ikki stór. Um várið í

til 2½ ára fongsul. Ein armarionettunum hevði spælt ein leik, sum kundi uppfatast, sum var hann rættaður móti Kreml.

Tala Vasek Pletaneks í Oslo 21. august í ár

»Onkur tykkara spyr kanska: hvi bert friðarlaga mótstöðu? hvi ikki berjast aktivt fyri rættindum sinum?»

Tað sum í dag er eyðkent fyri framferð tjekkoslovakanna, og tað sum eisini er svarið til spurningin um aktiva mótstöðu, er — ræðsla.

Hesi sjei árin, ið farin eru, síðan innrásina, hevur hertøkuvaldið bygt eitt risastórt politu, vápnad við millum øðrum amboðum úr Franco-Spania, og hevur túsundir av njósnarum.

Eitt óhugnaligt net er spjatt um Tjekkoslovakiska samfelagið. Hetta vápnid er óføra væl-virkandi, til fyrimuns fyri hertøkuvaldið. Og tí hevur henda harða kúgingin vakt eina ræðslu, og hevur bundið fólk, so tað fer ikki til aktiva mótstöðu.

Tosa við teir tjekkar, tú hittir, og gev teimum aftur eitt sindur av bjartskyni teirra og sig: — Vit eru við tykkum! Gev ein aktivan stuðul til kravið, sum allir tjekkar standa yvirfyri: Allur sovjetiskur herur út úr Tjekkoslovakia.